

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

İxtisas: 050321– DİZAYN

Qrup: 774

BURAXILIŞ İŞİ

Mövzu: Romantik üslublu geyim dizaynında bədii obrazın təhlili

Tələbə: Yusifova Raya Mehman qızı

Rəhbər: müə. Ağayeva Aytən Əliağa qızı

Kafedra müdiri: s.ü.f.d.Məmmədova Lalə Hamlet qızı

BAKI – 2018

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Fakültə “Texnologiya və dizayn” Kafedra “Dizayn”

İxtisas: 050321– DİZAYN

Təsdiq edirəm:
Kafedra müdiri

“ 04 “ yanvar 2018

BURAXILIŞ İŞİ ÜZRƏ
TAPŞIRIQ

Qr.№ 774 **Yusifova** Raya Mehman qızı
(soyadı, adı, atasının adı)

1.Mövzunun adı: Romantik üslublu geyim dizaynında bədii obrazın təhlili

Universitetin « 04 » yanvar 2018-ci il № 2/4/2018
əmrilə təsdiq edilmişdir.

2.Mövzu üzrə tapşırıq: Romantik üslublu geyim dizaynında bədii obrazın
təhlili

3.Hesabat – izahat yazısının məzmunu / işlənəcək sualların siyahısı /

1.Giriş 2.Kostyumun yaranma tarixi Geyimin əmələ gəlməsi və formalaşması

3.Kostyumun yaradılması sənəti 4.Kostyumun funksional strukturu 5.Bədii obraz –
dövrün estetik ideali 6.Harmonik obrazın yaradılması vasitələri 7.Fərdi üslub –

insanın mahiyyətidir 8.Romantik üslub geyiminin dizaynında bədii obraz.

9.Romantik üslub geyiminin dizaynında bədii obraz. Geyimdə bədii obrazın
yaradılması 10.Romantik üslubun yaranma tarixi 11.Müasir dəbdə romantik üslub

4.Qrafiki materiallar _____

5.Tapşırığın verilmə tarixi 04 yanvar 2018-ci il

6.İşin təhvil verilmə müddəti 05 iyun 2018-ci il

TƏLƏBƏ _____ **R.M.Yusifova**
/imza/

RƏHBƏR _____ müəl.A.Ə.Ağayeva
/imza/

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti «Texnologiya və Dizayn»
fakültəsinin 774 qrup tələbəsi Yusifova Raya Mehman qızı tərəfindən
«Romantik üslublu geyim dizaynında bədii obrazın təhlili»
mövzusunda yerinə yetirilmiş buraxılış işinin

R E F E R A T I

Buraxılış işi giriş, 3 bölmədən, 49 səhifədən, 5 şəkildən ibarət olmaqla aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

«**Kostyumun yaranma tarixi**» adlı I Bölmədə – Geyimin əmələ gəlməsi və formalaşması, kostyumun yaradılması sənəti və kostyumun funksional strukturu araşdırılmışdır.

«**Kostyum dizaynının məhsulu kimi**» adlı II Bölmədə – Bədii obraz – dövrün estetik ideali, harmonik obrazın yaradılması vasitələri və insanın mahiyyəti olan fərdi üslub işıqlandırılmışdır.

«**Romantik üslub geyiminin dizaynında bədii obraz**» adlı III Bölmədə – Geyimdə bədii obrazın yaradılması, romantik üslubun yaranması tarixi və müasir dövrdə romantik üslubun yeri açıqlanmışdır.

Buraxılış işi nəticə və təkliflərlə və istifadə edilmiş ədəbiyyat ilə tamamlanır. Müasir tələblərə cavab verən buraxılış işindən moda sahəsində çalışan mütəxəssislər istifadə edə bilərlər.

MÜNDƏRİCAT

səh.

Giriş.....	5
------------	---

BÖLMƏ I. KOSTYUMUN YARANMA TARİXİ

1.1. Geyimin əmələ gəlməsi və formalaşması.....	7
1.2. Kostyumun yaradılması sənəti	13
1.3. Kostyumun funksional strukturu	18

BÖLMƏ II. KOSTYUM DİZAYNIN MƏHSULU KİMİ

2.1. Bədii obraz – dövrün estetik idealı.....	21
2.2. Harmonik obrazın yaradılması vasitələri	24
2.3. Fərdi üslub – insanın mahiyyətidir	26

BÖLMƏ III. ROMANTİK ÜSLUB GEYİMİNİN DİZAYNINDA BƏDİİ OBRAZ

3.1. Geyimdə bədii obrazın yaradılması	29
3.2. Romantik üslubun yaranma tarixi.....	32
3.3. Müasir dövrdə romantik üslub	38

NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR.....	41
---------------------------------	-----------

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI.....	43
---	-----------

ƏLAVƏLƏR.....	44
----------------------	-----------

GİRİŞ

Romantik üslub ən incə və zərif üslublardan biridir. Romantik üslubun əsasını XIX yüzilliyin dəb istiqamətlərdən biri – romantizm təşkil edir. Bizim zamanədə romantik üslub çərçivəsində əvvəlki dövrlərə məxsus qadın dəbinin təkrarlanan xüsusiyyətlərini tapmaq mümkündür.

Bu üslubda hazırlanan geyim qadın bədəninin üstünlüklərini və xüsusiyyətlərini gizlətmir, qadın fiqurasının gözəlliyini qeyd edir və diqqətləri ona cəlb etmiş olur. Bu kimi geyim qadını çox yaraşığı və gözəl edir. Yumşaqlıq, həssaslıq, nazikürəklik (sentimentallıq), zəiflik, qəmə kimi xüsusiyyətlər romantik üsluba daxil olan rəng həllərinin qadın xarakteristikalarıdır.

Həmin üslub obrazın bütövlüyünü fərqləndirmir. Təsadüfi deyil ki, onu həmçinin fantaziyalı üslub da adlandırırlar. İcra motivlərini bu üslub tarix, əfsanə, teatr libaslarından götürür. Romantik üslubda hazırlanan geyim bədən bu və ya digər hissələrini bürüməklə yaxud açıq saxlamaqla insan fiqurasının gözəlliyini nəzərə çarpdırır, eyni zamanda karkaslar vasitəsilə yaxud fiqura boyunca yumşaq və incə qaydada aşağı düşən parçanın köməyi ilə həcm yarada bilər. Haqqında bəhs etdiyimiz üslubda fərqləndirici xüsusiyyətləri qeyd etmək kifayət qədər çətin olduğu səbəbdən romantik üslubda tikilmiş bütün geyim əşyalarında birləşdirici vahid istiqamət mövcuddur – nəzərə çarpdırma, zəriflik obrazının ərsəyə gətirilməsi.

Bu üslub çərçivəsində həm yumşaq və incə pastel çalarlar, həm də parlaq, nikbin, dolğun, bütün diqqətləri özünə cəlb edən rənglər istifadə oluna bilər. Romantik üslubda tikilən geyim məmulatları xəffif-xəffif axan parçalardan (ipəkdən, atlasdan, viskozdan) yaxud möhkəm və qalın, həcm yaradan məxmər, kapron kimi parçalardan hazırlanır.

Məxsusi qadınlar üçün yaradılmış, həmçinin onların incəliyini və zərifliyi nəzərə çarpdıran bir üslub kimi o, bunların reallaşdırılması üçün bütün zəruri atributlara malikdir. Romantik üslubun aksesuarları qismində insanın gözəlliyini təcəssüm etdirən və nəzərə çarpdıran hər bir şey istifadə oluna bilər.

Gözəl barmaqları və biləkləri üzük və qolbaqlar, boyunu – bijuteriya (muncuqlu saplar və kulonlar (boyunbağıda və ya saat zəncirində qiymətli daşlar), eləcə də sırğalar daha da yaraşığılı edəcəkdir. Nazik belə – lenta yaxud toqqa, gözəl saçlara isə - lentlər, bantlar, nazik haşiyələr, sancaqlar daha da cəlbedici görünüş verəcəkdir.

Bu üslubda geyinən insanlar üçün ayaqqabı da qeyri-adi olmalıdır. Hündür və alçaq dabanlar, tuflinin incə xətləri, yalınayaq tuflilər, kiçik toqqalarla bəzədilmiş yarımuzunboğaz çəkmələr.

Əlbəttə, bu cür qeyri-adi geyim gündəlik həyat üçün uyğun ola bilməz, çünki özündə qeyri-adi bayram əhval-ruhiyyəsini daşıyır. Bu paltar istənilən qadını köklü surətdə dəyişmək, onun üslubunu, davranış tərzini və hətta dünyagörüşünü əhəmiyyətli dərəcədə yeniləmək iqtidarındadır. Bu geyim mühafizəkarlıq və ətalət üçün deyil, istirahət üçün yaradılıb. İstənilən qadın çox yaxşı bilir ki, öz üslubunu tapmaq olduqca əhəmiyyətlidir. Seçilmiş üsluba hər şeydə və hərtərəfli riayət etmək lazımdır, yalnız bunun sayəsində sizi əhatə edən insanlarda belə bir əminlik yaranacaq ki, onların qarşısında tamamilə harmonik, müvəffəqiyyətli bir şəxsiyyət dayanır.

BÖLMƏ I. KOSTYUMUN YARANMA TARİXİ

1.1. Geyimin əmələ gəlməsi və formalaşması

İnsanın estetik fəaliyyəti həyatımızın bütün sahələrini əhatə edir. Ən qədim zamanlardan insan yaratdığı əşyalara gözəllik haqqında şəxsən özünə məxsus təsəvvürləri reallaşdırmağa başlayır, həmin təsəvvürlər ayrı-ayrılıqda götürülmüş hər bir dövrün həm fərdi zövqünü, həm ümumi estetik idealını təcəssüm etdirir.

Geyim – insanın estetik fəaliyyətinin formalarından biridir. O, bəşəriyyət mədəniyyətinin mövcudluğunun ən uzaq keçmişində, hələ ibtidai-icma quruluşunda formalaşmış cəmiyyətdə mövcud olmuşdur.

Geyim – bu, insan bədəni üzərində maddi qılafların, süni örtüklərin sistemidir, onlar insanı ətraf mühitin əverişsiz təsirlərindən qoruyur: soyuqdan və yandırıcı günəşdən; yağışdan və küləkdən; həşəratların sancmasından; vəhşi heyvanların dişlərindən və caynaqlarından; atılan oxlardan; döyüşlər zamanı düşmən tərəfindən nizə yaxud qılıncla endirilən zərbələrdən; güllədən və zəhərləyici maddələrdən. Geyim insanı təkcə onun bədəninə təsir göstərən fiziki əlverişsiz iqlim şəraitindən deyil, həm də bəd qüvvələrin təsirindən də qorumaqla onun sehrlili müdafiəsini (bu, xüsusən qədim kostyumlara aiddir) təmin etmiş olur. Beləliklə, həm döyüş rənglənməsini, həm ibtidai xalqlarda bədən üzərində həkk olunan tatuırovkanı, həm orta əsrlər dövrünə aid cəngavərin dəmir geyimini, həm müasir zirehli jileti və əleyqazı, həm də dəbli libası geyim adlandırma bilərik. Geyim anlayışına paltar (insan bədənini bilavasitə örtən hər nə isə), ayaqqabı, baş örtükləri, əlavələr (əlcək, şərf, toqqa və s.) daxildir.

Geyimin əsas və başlıca funksiyası – müdafiəedici (fiziki və mənəvi müdafiə), habelə utilitar-praktikidir, çünki geyim insanın bu və ya digər praktiki fəaliyyəti ilə bağlı olmaqla yanaşı, ona bizi əhatə edən aləmə uyğunlaşmaqda əvəzəlməz kömək göstərmiş olur.

İstənilən geyim predmeti – bu, istifadə olunan, habelə bir yaxud bir neçə funksiyaları yerinə yetirən əşyadır. Amma bu zaman geyim həm də estetik funksiyaya malikdir – insanı gözəlləşdirir, hər bir əşyada olduğu kimi, burada

gözəllik və fayda məfhumları qırılmaz surətdə bir-birilə bağlılıq təşkil edir. Hər bir əşya olduğu kimi, geyim – istehlak predmetidir. Geyimin istifadəsi – bu, həmin məhsulun istehlakı prosesidir.

Geyim konkret bir insan üçün sifariş əsasında hazırlana, yaxud kütləvi istehsalın məhsulu ola bilər ki, bu zaman bir nümunə yüzlərlə, minlərlə, bəzi hallarda isə hətta milyonlarla ölçülən nüsxə ilə tirajlanaraq öz “sahibini” artıq bölüşdürmə prosesində tapır - istənilən halda o, konkret bir insanın müəyyən tələbatlarını ödəyir.

A.P.Çexov yazırdı: “İnsanda hər bir şey çox gözəl olmalıdır: həm qəlbi, həm geyimi, həm üzü, həm fikirləri”. Həqiqətən də, geyim vasitəsilə insanın fərdliliyi ifadə olunur, burada paltarın sahibi haqqında ilkin məlumat yer alır, geyimdə insanın şəxsiyyəti, onun xarakteri, ümumi mədəniyyət səviyyəsi, maraqları, zövqləri özünü büruzə verir. Çılpaq bədənə taxılmış həmayil (amulet) qədim zamanlarda insanın fərdliliyinin rəmzi kimi dəyərləndirilirdi. Artıq neçə əsrlərdir ki, belə bir deyim mövcuddur “Geyimə görə qarşılayır...”.

Təyinatından və insanın müxtəlif fəaliyyət sferasında istifadə olunmasından asılı olaraq, müasir geyim iki qrupa bölünür: cinsi və yaş əlamətlərinə görə, hazırlanma üsuluna görə, mövsümə görə, təyinatına görə (məişət, idman, istehsalat, forma, tamaşa və s. təyinatlı).

Geyimin modelləşməsi nəzəriyyəsinə müvafiq olaraq, dörd əsas üslub mövcuddur:

Klassik üslub (rəsmi yaxud ofis (idarə) üslubu) – xüsusi olaraq nəzərə çarpdırılan proporsiyalar, ciddilik, eleqanlıq, detalların minimum sayda olması, dekor, demək olar ki, yoxdur. Proporsiyalar təbii fiquranın nisbətlərinə (palto, libaslar, pencəklər) müvafiqdir, yarımyatan siluetin jaketləri (ingilis üslubu). Parçalar zolaqlı, dama-dama, xallı rəsimli, tvid. Ayaqqabı: qayıqcıq formalı, mokasin. Həmin üslubu işgüzar kostyumda istifadə etmək tövsiyyə olunur. Bu, xüsusilə biznesin sərt şəkildə müəyyən qaydalara tabe etdirilmiş sferalarda çalışan işçilərin zahiri görünüşünə aiddir, misal üçün maliyyə sferasında və hakimiyyət

strukturunda işləyənlər üçün. Bir qayda olaraq, bu üsluba işgüzar danışıqlar zamanı riayət edirlər.

Romantik üslub – dekorativ formaların, detalların böyük müxtəlifliyi, bəzəmənin (xəzin, krujevaların (şəbəkələrin), gipürün gözəlliyi deməkdir. Konstruktiv xətlər nəzərə çarpdırılmır. Dekorativ üsullardan – volanlardan, büzmə haşiyələrdən istifadə olunur. Bu üslubu daha çox iş saatlarından kənar insanların geyimində müşahidə etmək mümkündür. Bu üslub həmçinin yarım rəsmi ünsiyyətdə, misal üçün, prezentasiyalarda, korporativ bayramlarda da geniş yayılmışdır.

İdman üslubu – formaların nəzərə çarpdırılmış formasıdır, fiqurun boy-buxunluluğunu və yaxşı idman vəziyyətində olduğunu əyani surətə göstərir. Səciyyəvi detallar – ciblər, büküklər, klapanlar, bəzədilməsi – trikotaj, xəz və s. Belə üslubu bilavasitə təkə idmanla məşğul olduqda deyil, həm də işdə istifadə etmək mümkündür ki, əgər sizin müştəriləriniz və tərəfdaşlarınız da geyimin qeyri-formal üslubuna riayət edirlərsə, misal üçün xidmətlər sferasında (turizm, gözəllik salınları və s.).

Folklor (milli, etnoqrafik, fentezi) üslubunda xalqın irsindən istifadə olunur. Xalis şəkildə nadir hallarda tətbiq edilir (şou, tamaşa və əyləncə tədbirləri).

Əsas üslubların bazasında müxtəlif əlavə üslublar (təbii, dramatik, şəhər, kantri və s.) bir üslubun ayrı-ayrı elementlərin digər üslubun elementləri ilə kombinə edilməsi yolu ilə formalaşır.

Bundan əlavə, müxtəlif tarixi dövrlərlə bağlı olan çoxlu sayda üslublar mövcuddur: orta əsr üslubları (roman və qotika), İntibah dövrünün üslubları, barokko, rokoko, ampir, modern və sair.

Geyim – bu, zahirən biz özümüzdük. Geyim vasitəsilə biz ətraf dünya ilə danışıyıq, özümüz haqqında, öz istəklərimiz, tələbatlarımız, özümüzün gerçək və arzu olunan statusu barədə bəyan edirik. Geyimin seçimində sizin digər insanlara qeyri-şüurlu surətdə demək istədiyiniz öz əksini tapır. Sizin uğurunuz öz daxili ləyaqətinizi, yalnız sizə məxsus “Mən”i geyim əşyaları vasitəsilə nə dərəcədə zərif və uğurla ifadə etməyinizdən asılıdır.

Doğrudur, təcrübə göstərir ki, insanların böyük əksəriyyəti zahirən necə göründükləri haqqında ümumiyyətlə nadir hallarda fikirləşirlər, bu və ya digər əşyanın nəyi ifadə etdiyi haqqında, demək olar ki, düşünmürlər, onlar heç zaman öz qarderoblarını dəyərləndirmirlər və geyim komplektləri tərtib etməkdən uzaq olurlar. Nə dərəcədə kədərli olsa da, fakt bundan ibarətdir ki, milyonlarla insan geyimi düzgün seçmək və paltarları düzgün geyinmək qabiliyyətinə malik deyillər. Olduqca vacibdir ki, istifadə etdiyiniz geyim sizin üstünlükləriniz haqqında “danışsın”, çatışmayan cəhətləriniz barədə isə sadəcə olaraq “sussun”.

Geyim – insan imicinin mühüm tərkib hissəsidir. Müasir insanların həyatında geyim mühüm rol oynayır. Artıq neçə vaxtdır ki, o, istənilən insanın ayrılmaz atributuna çevrilib. Yaxşı psixoloq sizin xasiyyətiniz, vərdişləriniz, tərziniz haqqında hansı paltar geyinməyinizə nəzər salaraq çox şey deyə bilər. Eyni zamanda sizin statusunuz, cəmiyyətdə tutduğunuz mövqe, gəlirlərin səviyyəsi və fəaliyyət növünüz haqqında da geyim kifayət qədər informasiya vermək iqtidarındadır. Təsadüfən demirlər ki, “geyimə baxıb qarşılayarlar”.

Geyim – bu, həmçinin kommunikasiya vasitəsidir. Müasir insanlar «NO TIME» rejimində yaşayır, insanı daha yaxşı tanımaqdan ötrü bəzən bizim artıq bir saatımız belə olmur, məhz bu səbəbdən yadda saxlamaq lazımdır ki, sözlə ifadə etmək istədiyinizin bir çoxunu öz geyiminiz, jestləriniz və davranış tərziniz vasitəsilə ifadə edə bilərsiniz.

Gözəl və yaraşlıq geyinmək – bu, daha çox istedaddır. Və bu istedad həç də hər kəsə nəsb olən dəyər deyil. Yeni geyim nümunələrini düşünmək və dəbi dikte etmək isə - bu, əsl incəsənətdir!

“Geyim” məfhumu ilə “kostyum” anlayışı qırılmaz tellərlə bağlıdır.

Kostyum (italyan dilində costume – adət, xasiyyət) - geyim əşyalarının və elementlərin bir sistemidir, onlar vahid bir niyyət və təyinatla obrazın ansamblında bir araya gətirilir. Bu, tək-cə insanı ətraf mühitin təsirlərin qoruma üçün nəzərdə tutulmuş bir elementlər sistemi deyil, həmin sistem informasiya-estetik xüsusiyyətlərin köməyi ilə onun (insanın) fərdliliyini üzə çıxarmağa imkan yaradır; bu, insanın sosial statusunu, siyasi uzaqgörənliyi və şövqünü, estetik zövqünü,

mədəniyyətini milli və dini mənsubiyyətini, onun cinsini, yaşını, peşəsini əks etdirən bir elementlər sistemidir.

Kostyum özündə ideya və obrazın daşıyıcısıdır. Bu geyim növü öz sahibinin bədii zövqünün inkişaf səviyyəsi, onun psixologiyası, maddi imkanları və hətta müəyyən anlarda onun daxili halı barədə məlumat verir.

Kostyum məişət ənənəsi ilə sıx bağlıdır, müəyyən regionun, konkret tarixi dövrün, xalqın yaxud etnosun adət və ənənələrini xarakterizə edir, eləcə də konkret insanın fərdliliyini ifadə etməklə onun davranış tərzini də birbaşa əlaqələndirir. Artıq konkret insan yaxud sosial qrupla əlaqəli olmaqla, kostyum ümumiyyətlə geyim də olduğu kimi eyni funksiyaları yerinə yetirir: onun təyinatı ilə bağlı müdafiə və utilitar-praktiki funksiyaları.

Müasir kostyum, ilk növbədə, sizin mövcud olduğunuz mühitə uyğun gəlməlidir. Kostyum insan üzərində eyni zamanda geyinilmiş nə varsa ondan obarətdir: paltar (bu sözün geniş mənasında), ayaqqabı, aksesuarlar (baş örtüyü, toqqa və sair), eləcə də saç düzümünü, makiyaj və bəzək əşyaları. Yalnız bütün bunların kompozisiya qanunlarına və harmonizasiya qaydalarına uyğun bir şəkildə seçildiyi və bir araya gətirildiyi təqdirdə biz kostyum barədə harmonik, obraz nöqtəyi-nəzərdən öz həllini tapmış bir ansambl haqqında olduğu kimi danışa bilərik. Tamamilə aydındır ki, heç də hər bir insan (fərd) kompozisiya qanunlarının bilicisi ola bilməz, lakin, buna baxmayaraq, kifayət qədər inkişaf etmiş bədii zövq və intuisiya nəyi və necə geyinməyi insana təlqin edir.

Kostyum cəmiyyətin fərqləndirici əlamətlərin ən incə, doğru və səhvsiz göstəricisidir, ölkənin, xalqın, həyat tərzinin, düşüncələrin, məşğuliyyətlərin, peşələrin, adət və ənənələrin kiçik zərrəciyidir. Nəhayət, dünyanın müxtəlif guşələrində, müxtəlif ölkələrində cəmiyyətin inkişafı özünün spesifik xüsusiyyətlərinə malik idi və onların hamısı – iqlim, sosial, milli və estetik xüsusiyyətlər kostyumların müxtəlifliyində parlaq surətdə ifadə olunur.

Hər bir tarixi epoxa insanın öz estetik idealını, gözəlliyin öz normalarını yaradır ki, bütün bunlar kostyumun konstruksiyası, onun nisbətləri, detalları, materialı, rəngi, eləcə də insanın saç düzümü və qrimi vasitəsilə ifadə olunur.

Zümrə cəmiyyətinin mövcudluğunun bütün dövrləri ərzində kostyum sosial mənsubiyyətin ifadə vasitəsi, bir zümrənin digəri ilə müqayisədə imtiyazlı olmasının nişanəsi, əlaməti idi. Cəmiyyətin strukturu nə dərəcədə mürəkkəb olarsa, ənənə də bir o qədər zəngin, geyimlər isə bir o qədər də müxtəlif olacaqdır.

Nəhayət, hər bir tarixi zaman mədəniyyətin müəyyən vəziyyəti ilə xarakterizə olunur ki, bu da öz əksini kostyum sənətində tapmış olur.

Kostyum müvafiq qaydada parçadan “düzəldilmiş” və insan fiqurasına bu və ya digər cizgiləri verən bir formadır. Siluet bütöv bir epoxanın xarakteristikasından, üslubdan, yaxud dəbdən, üslub hüdudlarında qısamüddətli dəyişiklikdən asılı olaraq öz görünüşünü dəyişir.

1.2. Kostyumun yaradılması sənəti

Kostyumun yaradılması – geyimin forma və konstruksiyaların, ayaqabının müxtəlifliyinin daimi axtarışdır. Kostyumun yaradılması zamanı istifadə olunan mənbələr ən müxtəlif ola bilər. Müasir kostyumun yaradılması üçün son dərəcə zəngin xəzinə qismində əsrlər boyu formalaşan və öz təsdiqini tapan tarixi kostyum göstərilə bilər.

Gözəlliyə doğru təşəbbüs və səylər hələ insan cəmiyyətinin inkişafının ilkin mərhələlərində bütün xalqlara xas olan cəhət idi. Milli adət və ənənələri qorumaqla, öz sənətinin vərdişlərini və sirlərini, xüsusiyyətlərini nəsildən nəsilə ötürməklə, yeni obrazlı anlayışları canına çəkməklə xalq sənətkarları milli kostyumun ən gözəl nümunələrini bu günümüzdə qədər gəruyub saxlaya, onları yeni nəsillərə ərməğan edə bilmişlər.

Hər bir üslubun bütün cəhətlərini özündə təcəssüm etdirməklə, kostyum özü-özlüyündə həmin üslubun ifadəçisi qismində çıxış edir və onunla bərgə dəyişir. Hansı bədii üslubun hökmranlıq etməsindən asılı olmayaraq, kostyum hər zaman onun xarakterik xüsusiyyətlərini əks etdirir. Belə ki, dekorativ dəbdəbəli barokko üslubuna (XVII əsr) eyni qaydada onu kimi dəbdəbəli, parlaq və nəhəng kostyum müvafiq idi. Ampir kimi ciddi üslubla (XIX əsrin əvvəli) öz formasına görə daha lakonik və ciddi geyim nümunələri uyğunluq təşkil edirdi.

Bütün incəsənət növləri arasında kostyum, görünür ki, daha çox memarlıqla bağlıdır, çünki həm kostyumda, həm də memarlıqda əhval-ruhiyyənin öz arxitektomatikliyi, öz konstruktivliyi yer alır. Kostyumla memarlığın qarşılıqlı bağlılığı müqayisələr cərgəsindən tam aydın olur. Heç olmasa antik geyim nümunələrini yunan memarlığı, onun nisbətlərin harmoniyası örtülmələrin üfüqlərinin şaquli dayaqqlarla – sütunlarla, həmçinin daha çox şaquli kannelürlərlə örtülmüş sütunlarla, aşkar surətdə ifadə olunmuş mütənasibliyi müqayisə etdikdə aydın görmək olur ki, antik memarlığın sadəliyinə və ciddiliyinə kostyumun eyni arxitektomatik quruluşu müvafiqdir – burada şaquli xətlər – büküklər daha çox üstünlük təşkil edir. Gec orta əsrlər dövrünün uzanmış, yuxarıya doğru uçan

proporsiyalarına, tağların və qalaların zərifliyinə malik memarlıqda qotik üsluba xarakterinə və siluetinə görə kostyum da müqafiqdir – uzanmış nisbətləri və xətləri ilə.

Beləliklə, kostyumun özü üslub daşıyıcısı qismində çıxış edir, siluet, rəng, faktura və dekorun köməyi ilə onu ifadə edir.

Kostyumun üslubunu onun silueti müəyyən edir. Üslub çiyin xətlərinin və qolların formasının bel xəttinin uzunluğuna, eləcə də qadın kostyumunda həm də yubkanın, kişi kostyumunda isə həm də pantolonların formasına və uzunluğuna olan nisbətlə ifadə edilir.

Kostyum – yaradıcılıq fəaliyyətinin xüsusi obyektidir. Kostyumun yaradılması sənəti, istənilən hər hansı digər incəsənət növləri, onu ərsəyə gətirən insandan məharət, bilik, fantaziya, zövq, habelə müəyyən vərdişlərə malik olmasını tələb edir. Kostyumun (geyimin, ayaqqabının, aksesuarların) yaradılması üçün müxtəlif bədii keyfiyyətlərə - rəng, faktura, struktur və rəsmə malik fərqli-fərqli materiallardan istifadə edirlər.

Kostyumu bədii ansambl kimi yaradaraq, kompozisiya elementlərini bütöv, üzvi vəhdətə gətirərək, kostyum üzrə rəssam həmçinin rəng-çalar nisbətləri, birləşmələri məsələsini də həll etməli olur.

Ansambl – təyinatı ilə şərtləndirilmiş müəyyən ideyanı (niyyəti), obrazlı məzmunu, strukturu özündə daşıyan bədii nöqtəyi-nəzərdən öz həllini tapmış kostyumdur. Kostyumun ansamblı ona daxil olan bütün tərkib hissələrin konkret zamanənin, dövrün insan obrazı ilə ciddi qarşılıqlı təbəçiliklə xarakterizə olunur, habelə ətraf mühitlə - interyer yaxud eksteryerlə səsleşir, həmahəng olur. Komplekt – üslub vəhdəti və müəyyən əlamətlərlə - material, təyinat və rənglə birləşdirilmiş kostyum elementlərinin çeşididir. Komplekti təşkil edən əşyalar eyni mənə daşıyır, qarşılıqlı surətdə əvəzlənə bilir ki, bu da komplekti ansamblından fərqləndirən əsas cəhətdir.

Kostyum yaradıcısının fəaliyyəti nəticəsində yaranan məhsul model (nümunə) adlanır. Özünün xarakterinə görə ideya (sərgi, perspektiv, unikal)

modelləri və sənaye modelləri fərqləndirirlər. Hər bir rəssamın yeni model, kolleksiya ideyası özünəməxsus şəkildə yaranır.

Model-ideya daxilində müəllifin yaradıcılıq məharəti, rəssamın istedadı yer alır. Eyni zamanda, yeni tərzdə və üsulda həll olunmuş, bəzən unikal, tək, təkrarolunmaz əşyanın daxilində müəllifin öz dəsti-xətti görünür. Bu modellər “kutürdan” adlanır və adi modellərlə müqayisədə daha əməktutumlu, mürəkkəb konstruksiyalı, materialın artırılmış sərfi, hazırlama və bəzəmənin texnoloji əməliyyatlarda əl əməyinin tətbiqi (misal üçün, əllə yaradılan tikmə naxışlar) və sair ilə ola bilər. Yüksək səviyyədə yaradılmış bu cür tək-tək modellər tətbiqi incəsənətin əsərləridir. İdeya-modellərin əsasında bəzən bütöv kolleksiyalar yaradılır, onlar müxtəlif – istiqamətləndirici, sənaye və s. olur.

Kompozisiya-konstruktiv baxımından işlənmiş və texnoloji cəhətdən təkmil olan sənaye modelləri dizaynerin fəaliyyət obyektı olmaqla, müəssisə şəraitində tətbiqi və tirajlanması üçün istehsalat və digər imkanların nəzərə alınması ilə ərsəyə gətirilir.

Bəzi mütəxəssislər rəssam-modelyeri tərtibatçı olaraq görür, onun iştirakı olmadan yaradılmış hazır əşyanın, formanın zahiri tərtibatı və bəzədilməsi ilə məşğul olan bir sənətçi kimi dəyərləndirirlər. Lakin əslində bu həç də belə deyil. Yeni ideyanın işlənilməsi üzərində çalışarkən, rəssam konstruksiyanın müəyyənlişməsindən xeyli əvvəl formanı görə bilər. “Estetik” olanın təbiəti hadisələrin, əşyaların üz tərəfindən olmur, bu, yaradıcının praktiki fəaliyyəti ilə, funksional cəhətdən isə - məmulatın texniki strukturu ilə qarşılıqlı bağlılıqda olan bir fenomenidir. Nümunənin gözəlliyi xüsusi, tarixən işlənmiş və fasiləsiz olaraq təkmilləşən əşyanın (premdetin, məmulatın) mükəmməllik dərəcəsinin bütöv şəkildə qiymətləndirilməsində istifadə olunan bir mexanizm qismində nəzərdən keçirilir. Hər bir rəssamda yeni olanın (modelin, kolleksiyanın) ideyası davamlı və çox zəhmət tələb edən əmək nəticəsində əmələ gəlir.

Kostyum sahəsində rəssamın fəaliyyəti xeyli spesifik xüsusiyyətli, yaradıcılığın digər sferalarına xas olmayan cəhətlərə malikdir. Kostyum sənəti konkretlik və müəyyənliklə xarakterizə olunur. Kostyum və insan – qırılmaz

tellərlə bir-birinə bağlı olan vəhdət olduğu üçün, kostyum yaşamağa qadir, həyat qabiliyyətli, yəni rahat, praktikli, yaraşığı və eleqant olmalıdır. Bu keyfiyyətlər yaradıcı tərəfindən artıq onun (kostyumun) ilkin mənasında, niyyətində öz yerini tapmış olur. Bununla yanaşı, kostyum əslər boyü yaşayan, uzunmüddətli dövr ərzində tamaşaçıları və pərəstişkarları heyrləndirən rəssamlıq, heykəltaraşlıq, memarlıq və s. əsərləri ilə müqayisədə daha tezötəndir. Uzaq olmayan keçmişdə kostyum insanın cəmiyyətdəki mövqeyini təsdiqləyirdi, onun dəyəri həmin insanın sərvətini əks etdirirdi. Dəbli geyim kifayət qədər bahalı idi – onu sifariş əsasında rəssam-dərzilər hazırlayırdı. Yaxşı tualet onun sahibinin zövqünün deyil, daha çox onu yaradan müəllifin zövqünün əksi idi.

Çağdaş dövrümüzdə kostyuma sərgilənən münasibət köklü surətdə dəyişmişdir. İfadəli, obrazlı nöqtəyi-nəzərdən öz həllini tapmış kostyum insanın daxili aləminin, onun fərdi üstünlüklərin üzə çıxmasına səbəb olur, əhatəsində olduğu ətraf dünyaya hansı münasibətdə olduğunu səciyyələndirir.

Fərdin estetik zövqü sadəcə olaraq insanın necə geyinməsində, necə danışmasında özünü büruzə vermir, burada onun fəaliyyətinin hansı sferada keçdiyindən asılı olmayaraq cəmiyyətə nə dərəcədə faydalı və maraqlı olması, öz peşə fəaliyyətini necə həyata keçirdiyi böyük önəm daşıyır. Bu gün insanların əsas kütləsi kifayət qədər inkişaf etmiş zövqə malikdir. Zahirə görünüş əsasında, bəlkə də, insanın kim – müəndis, alim yaxud fəhlə olduğunu təyin etmək mümkünsüzdür. Kostyumun estetik rolu bundan ibarətdir ki, zahirə mədəniyyətin bütün digər amillərlə yanaşı mənəviyyat mədəniyyətini də üzə çıxarmaq, obrazın xarici mühitlə harmonik bağlılığını həyata keçirməkdə yardımçı qismində çıxış etmək mümkün olsun.

Dəbi küçəyə çıxaran gənclərdir. Gənc insanlar bütün yenilikləri məmnuniyyətlə, həvəslə qəbul edirlər: bu gün onların bədii zövqü və mədəniyyəti rəssamların, dizaynerlərin fəaliyyətindən, həmin gəncləri əhatə edən əşyalar dünyasından əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Məsələ burasındadır ki, gənc oğlanı yaxud qızı nə dərəcədə vaxtında təşkilatlandırmaq, istiqamətləndirməkdən, onların

psixologiyalarını bizim ictimai quruluşun estetik meyarlarına tabe etdirilməkdən mümkün olarsa, müasir insanın formalaşması da məhz bundan asılıdır.

Hər bir insan kostyumu həll edərkən, bir tərəfdən, öz fərdi zövqünü bürüzə verir, digər tərəfdən isə nümayiş zamanı, kinoda yaud jurnalda gördüyü kolleksiyaya, məmulatların nümunələrinə spmtləşmir olur. Dəb o halda meydana gəlir ki, nə zaman sənaye tərəfindən ən məşhur nümunələrə uyğun olan geyim əşyaları istehsal edilir. Bu gün kostyum küçədə rəssam və istehlakçının zamanəmiz üçün səciyyəvi olan müştərək müəllifliyi baxımından nəzərdən keçirilir.

Dəbin xalq tərəfindən xüsusiyyət təşkil edən aranjiman edilməsi eyni zamanda kostyumu yaradan rəssam üçün yaradıcılıq mənbəyidir. O, yeni obrazlar yaradaraq küçədə formalaşan təşəbbüsləri duyur, onları inkişaf etdirir. Bu gün kostyum üzrə məqsəd dəbli paltarı necə yaratmaq məsələsindən ibarət deyil, əksinə, insana müstəqil şəkildə həll veriantını seçməkdən, onu yaxşı nümunə tərəfindən tərbiyələndirməkdən ibarətdir. Odur ki, modellərin nümayişi, dəb jurnallarının gözdən keçirilməsi zamanı özün üçün hazır resepti axtarmaq deyil, dəbi öyrənməyi, onu başa düşməyi bacarmaq lazımdır. Bütün bunları reallaşdırmaq üçün hazırlıqlı olmaq vacibdir – nümayişi seyr etməyi, dəb jurnallarını oxumağı bacarmaq lazımdır. Özündə estetik zövqü tərbiyələndirmək məqsədilə insan, hər şeydən əvvəl, gözəlliyi görmək, duymaq, mənimsəmək, həmin gözəlliyə baxıb zövq almaq bacarığına malik olmalıdır. Məhz bu qabiliyyətin mövcudluğu nəticəsində insanda gözəl əşyaları seçmək, onların üstünlüklərini dərk etmək qabiliyyəti formalaşmağa başlayır.

Zövq inkişaf etmiş olmalıdır, lakin bununla yanaşı hər bir mədəni insanda həmin zövq fərdi keyfiyyət və xüsusiyyətlərlə zəngin olmalıdır. Yüngül sənaye mütəxəssislərinə (ilk növbədə, rəssamlara, eləcə də konstruktorlara, texnoloqlara və s.) çətin, məsuliyyətli və, bununla yanaşı, şərəfli bir missiya qismət olub – insanlara sevinc bəxş edən, əməkdə, tədrisdə, istirahətdə əşverişli şərait yaradan kostyumun layihələndirilməsinə və hazırlanmasına öz peşəkarlıq bacarığını və məharətini istiqamətləndirmək, eləcə də “Hər şey insan naminə, insanın rahatlığı üçün!” prinsipi üzrə işləmək.

1.3. Kostyumun funksional strukturu

Kostyumun funksiyalarında coğrafi və iqlim şəraiti, milli xüsusiyyətlər, estetik zövqlər və cəmiyyətin mənəvi dayaqları əks olunur. Kostyumun forma və funksiyaları, yaxud onun funksional strukturu bir-birini qarşılıqlı surətdə şərtləndirir.

Kostyumun dəyişməsi varlığın bütün strukturunun dəyişməsinin yalnız bir hissəsini təşkil edir; bu dəyişiklik kostyumun əvvəlki funksiyaların qorunub saxlanılmasını deyil, yeni funksiyaların meydana gəlməsini tələb edir. Kostyum varlığın mədəniyyətinin, elmin dünyagörüşünə, iqtisadiyyata və s. əsaslanan strukturun, yalnız bir hissəsi olduğu üçün tamamilə aydındır ki, ümumilikdə dəyişən strukturun bir hissəsini süni surətdə qoruyub salamaq olmaz. Odur ki, varlığın ümumi strukturunda bunun üçün müvafiq şərait olmadığı təqdirdə bu və ya digər formada köhnə kostyumu qoruyub saxlamağa yönəlmiş bütün cəhdlər uğursuz olacaq. Dəyişmiş zövqlər və ucuz şəhər geyiminin axın etməsi zamanı köhnə xalq kostyumlarını qoruyub saxlamaq mümkün olmadığı kimi, varlığın ümumi strukturu fərqli formalar tələb etdiyi zaman ənənəvi mədəniyyəti də qoruyub saxlamaq mümkün olmayacaq.

Xalq və tarixi kostyumun aşağıdakı funksiyaları mövcud olub: praktiki (utilitar), estetik, erotik, sehrli, yaş funksiyaları, sosial-cinsi (yəni, ərdə olan və ərə getməmiş qadının fərqləndirilməsi funksiyası, onunla sıx bağlılıqda olan əxlaqi funksiya, bayram, mərasim və onunla birləşən matəmi göstərən funksiya, fəaliyyət növünü ifadə edən funksiya, peşə, zümrə funksiyaları, rekrut və veteranları göstərən funksiya, eləcə də dini və regional funksiyalar.

Kostyum, o cümlədən ayaqqabı, eyni zamanda bir sıra funksiyalara malik olduğu üçün, funksiyaların strukturu, yəni onların əlaqəsi və qarşılıqlı surətdə təbəçiliyi haqqında danışmaq yerinə düşərdi, həm də nəzərə almaq lazımdır ki, onlardan biri yaxud bəziləri dominantlıq təşkil edir. Həmin dominant funksiya qismən digər funksiyaları boğur. Bundan əlavə, dominant funksiya geyimdə bəzi narahatçılıqların, bəzi hallarda isə hətta xəstəliklərin yaranmasının səbəbkarı

qismində çıxış edir. Buna misal kimi kəllə sümüyünün, pəncələrin formasını deformasiyaya uğratmaq, bədən üzərinə şəkillər döydürmək (tatuировка) və korset taxmaq kimi bəzi xalqlarda mövcud olan ənənələr göstərilə bilər.

Bir çox hallarda funksiyalar siyahısında estetik funksiya ikinci yerdə dayanır, dominant funksiyası qismində isə qeyri-estetik funksiyalardan biri çıxış edir. Funksiyaların forması dəyişməz qaldığı halda da onlar özləri və yaxud onların yeri dəyişə bilər. Qeyd etmək lazımdır ki, şərq kostyumunda dominant funksiya qismində daha çox dini funksiya çıxış edir, avropanın saray admlarının kostyumunda bu sosial və estetik funksiya, fəhlə kostyumunda isə - utilitar funksiya.

Bayram kostyumunun estetik funksiyasının məzmunu və intensivliyi gündəlik geyimlə müqayisədə fərqli olacaq.

Kostyumun funksional strukturu üzvi bütövlük təşkil edir və xüsusi bir sistemin ifadəsidir, həmin sistemin səciyyəvi cəhəti isə budur ki, funksiyalardan birinin intensivliyinin yoxa çıxması yaxud dəyişməsi və ya yeni funksiyanın daxil edilməsi ümumilikdə strukturda dəyişikliklərin baş verməsinə səbəb olur. Həmin dəyişikliklər fərqli ola bilər – ya funksiyalardan birinin zəifləməsi struktura daxil olan bütün digər funksiyaların da zəifləməsinə gətirib çıxarır, yaxud funksiyalardan birinin zəifləməsi ilə hər hansı digər funksiyanın intensivliyi artır, amma hər iki halda struktur bütövlükdə dəyişikliklərə məruz qalır. Bunun misalı kimi barokko üslubundan rokoko üslubuna keçid dövrünün ayaqqabısı qeyd edilə bilər. Mahiyyət etibarilə, həmin üslubların ayaqqabı forması olduqca oxşardır, lakin ictimai funksiya o dərəcədə transformasiyaya uğramışdır ki, nəticədə eyni strukturun mövcud qaldığı bir şəraitdə xətlərin və dekorun xarakterində kifayət qədər əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermişdir.

Öz dilinə malik olmaqla, kostyum həm də sırf özünə məxsus rəmzlərə və nişanlara da malikdir. Təkamül prosesində ayrı-ayrı rəmzlərin əhəmiyyəti itir, lakin anlayışların nisbəti bu gün də qüvvədə qalır: nişan-siqnal – obraz, yəni kostyumun ikili funksiyası – anlayış və siqnal funksiyalardan ibarətdir.

Nişanlar sistemi informasiya məfhumu ilə bağlıdır ki, bu da, təbii ki, bu günə qədər məlum olmayan yeni xəbər daşıyır. Bir sıra hallarda informasiya siqnallar formasında ötürülür, yəni belə hallarda siqnalın özü informasiya daşıyıcısı qismində çıxış edir. Siqnal-kodlar və siqnal-təsvirlər mövcuddur. Hər bir kod təsvir ola bilməz. Siqnal-təsvir siqnalların xüsusi halıdır.

Siqnal-kod özünün məzmununa və strukturuna görə şərtidir; siqnal-təsvir isə xarici obyektə determinasiya olunub, sonuncunun xarakteristikası ilə bağlıdır. Odur ki, siqnal-təsvirlərin, hissiyyatlı obrazların və anlayışların siqnallarının şərtiliyi məhduddur.

Müasir kostyumlarda daha çox siqnal-kodlara rast gəlmək mümkündür, tarixi və xalq kostyumlarında isə - siqnal-təsvirlərinə. Predmetin özünün formasında hər hansı bitkinin, heyvanın yaxud əşyanın ilkin obrazı ilə oxşarlığı hiss etmək mümkündür. Kostyumda həndəsi formada kodlaşdırılmış daha mürəkkəb funksiyalar gizlədilə bilər. Hər bir tarixi üslub özü üçün müəyyən çiçəyin yaxud əşyanın obrazını seçirdi ki, bu da kostyum formasında transformasiya olunurdu.

BÖLMƏ II. KOSTYUM DİZAYNIN MƏHSULU KİMİ

2.1. Bədii obraz – dövrün estetik idealı

Kostyum özündə müəyyən bədii obraz daşıyır, çünki insana dövrün müəyyən estetik idealını ifadə etmədə köməklik göstərir. Həmin ideal insan cəmiyyətinin həyatı ilə birgə inkişaf edir və dəyişikliklərə məruz qalır, eyni zamanda, iqtisadiyyatın inkişafında baş verən dəyişiklikləri sadəcə olaraq əks etdirmir, həm də siyasət, din və etika ilə sıx bağlıdır. Estetik ideal həyatla sıx bağlıdır, o, həyatın dərk edilməsinin müəyyən bir forması kimi gerçəklikdən “böyükür”, və, eyni zamanda, ideal insanın praktiki fəaliyyətinin bir nəticəsidir. İnsan qüvvələrinin tətbiqinin bütün sahələrində “gözəlliyin qanunları üzrə” insanların yaradıcılığı belə bir qidalandırıcı zəmindir ki, onun üzərində estetik idealın formalaşması baş verir.

İnsan bəşəriyyətinin mövcudluğunun hər bir dövründə estetik ideal “ideal” insan, onun daxili mahiyyəti və zahiri görünüşü haqqında təsəvvürləri əks etdirdi. Geyim insanın müxtəlif tarixi dövrlərdə meydana gəlmiş “klassik idealını” nəzərə çarpdırır yaxud onu dəyişdirir. Belə ki, qədim Yunanıstanda insan idealı gənc rəşadətli və gözəl döyüşçü – gözəl bədən quruluşuna malik olan atlet olmuşdur, odur ki, yunanların kostyumu insan fiqurasının cizgilərini və formasını yalnız yüngülcə nəzərə çarpdırırdı, onları təhrif etmirdi.

Orta əsrlərdə, xaçpərəstlik ehkamların höhmranlığı dövründə insan bədəni, xüsusilə də qadın bədəni, günah hesab olunurdu ki, bu da kostyumda müəyyən tendensiyaların yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Kostyumun köməyi ilə bədənin formaları gözlənilirdi, ağır və təmtəraqlı parçaların arxasında görünməz olurdu.

İntibah dövründə gözəllik idealı norması yenə də bütün duyğuları və bacarıqlarının tam mürəkkəbliyi ilə birgə insan olmağa başlayır. Kostyum daha rahat, daha harmonik olmağa başlayır, saki insanda daxili və xarici dünyanın harmoniyasını əks etdirir.

XVIII əsrin sonlarında Maarifçilik dövründə gözəlliyin etalonu insanı saflaşdıran və ilhamlandıran təbiət, eləcə də təqlidçilik baxımından misilsiz, tayı-

bərabəri olmayan nümunə hesab edilmiş antiklik olmağa başlayır. O dövrün kostyumları təbii, sakit formalar almağa başlayır, onlar qədimdə yaşamış insanların kostyumlarını xatırladır.

Kostyumun müəyyən formaların sürəksiz üstünlüyü dəb adlanır. Dəbin inkişafında kifayət qədər böyük çətinliklər mövcuddur ki, onlar da, öz növbəsində, insan mədəniyyətinin inkişafının bütün mürəkkəbşiyini özündə əks etdirir. Dəb insanın sosial, tarixi və bədii inkişafının bütün çoxcəhətliyini əks etdirir. Beləliklə, demək olar ki, dəb müəyyən dövrün konkret estetik idealını əks etdirmiş olur.

Lakin istənilən tarixi dövrdə sinfi cəmiyyətdə estetik ideal həmişə məhz sinfi səciyyə daşıyacaq, “ümumi” ideyalar isə hakim sinfin ideyaları hesab ediləcək. Cəmiyyətin sinfi bölgüsünə rast gəlinən artıq ən uzaq dövrlərdə geyimdə sinfi təbəqələşmə özünü aşkar surətdə büruzə verirdi. Hətta ictimai inkişafın ən aşağı pillələrində dayanmış xalqlarda belə insan bədəninin boyaq maddələri ilə rənglənməsi başçını, ovçunu və s. seçməklə insanın cəmiyyətdə tutduğu mövqeyini nəzərə çarpdırırdı. Sinfi cəmiyyətdə kostyum, hər şeydən öncə, insanın sosial vəziyyətini, onun rəngini təyin edirdi.

Hökmranlıq edən siniflər öz maraqlarını güdürək dəbi yaradırdı və kostyumun köməyi ilə öz imtiyazlı və üstün mövqeləri nəzərə çarpdırırdı. Məhz bu səbəbdən əvvəlki dövrlərin dəbi “qeyri-işçi” (qeyri-fəhlə”) xarakteri daşıyırdı. Feodal cəmiyyətdə, xüsusilə də orta əsrlər dövründə, dəb müxtəlif qərarlarla nizama salınırdı. Bir sıra qanunlarda zadəgan olmayan şəxslərə ipəkdən və məxmərdən hazırlanmış paltarları geyinməyin qadağa olunması nəzərdə tutulurdu. Hətta ayaqqabıların burnunun uzunluğu da sərt şəkildə müəyyən qaydalara tabe etdirilirdi. Bir çox hallarda formanın özü, kostyumun konstruksiyası onun sahibinin cəmiyyətdəki tutduğu mövqeləri müəyyənləşdirirdi. Rus boyarın kaftanında olan qolların uzunluğu, cəngavərlərin az qala yarım netrə çatan ayaqqabıların burnu, qadın yubka-krinolin – bütün bunlar əməklə hər hansı əlaqələrin olmadığını nümayiş etdirirdi. 1789-cu ildə Fransada baş vermiş inqilabdan sonra və xüsusilə XIX əsrin əvvəllərindən başlayaraq kapitalist cəmiyyətinin inkişafı dövründə üstün sinif geyimlə bağlı öz imtiyazlarını qoruyub

saxlayırdı və onlar artıq qanunvericilik tərəfdən deyil, insanın maddi vəziyyəti ilə şərtləndirilirdi.

Lakin həyat şəraiti səbəbindən ideal və məişət arasında tez-tez uyğunsuzluqların olması özünü büruzə verirdi. Adətən həyatda ideal “dəbli” kostyum deyil, sanki “məişət üslubunu” təyin edən kostyum yaradılır. Həmin üslub qismən dəbli istiqaməti əks etdirir, lakin onu həyatın konkret şəraitinə uyğunlaşdırır. Misal üçün, XVIII əsrdə yaşamış, əməin nə olduğunu bilməyən zadəgan qadının dəbli kostyumunu həmin dövrün xadiməsinin kostyumu ilə müqayisə edərək görmək mümkündür ki, həmin dövrün dəbli siluetini müəyyən edən ümumi səciyyəvi əhətlərlə yanaşı həmin kostyumlar arasında həyat tərzii ilə şərtləndirilmiş əhəmiyyətli fərqlər mövcuddur.

2.2. Harmonik obrazın yaradılması vasitələri

Harmoniya – estetik kateqoriya, gözəlliyin yol yoldaşdır. İncəsənətdə də olduğu kimi, kostyumda harmoniya kompozisiya qaydalarına əsaslanır. Kostyumun kompozisiyası – onun bütün elementlərinin müəyyən ideyanı, fikri, obrazı ifadə edən bütöv bir vahid hədudlarında birləşdirilməsidir. Stilistika tələb edir ki, kostyum gözəl olmalı və insanı cəlbedici etməlidir.

Obrazın bütün tərkib hissələrinin başlıca kompozisiya mərkəzinə tabe olması son dərəcə mühüm məsələdir. Bu, kütləsi, dizaynı yaxud rəngi ilə özünə cəlb edən bir vurğu, bir dominantadır. Kompozisiyanın mərkəzi qismində qalstuk, toqqa, ayaqqabı, eyni ola bilər. Obrazın yaradılmasında bu, çıxış nöqtəsi, əsas üslub təşkilədiçi elementdir. Bir-birilə vahid niyyət və ümumi üslubla əlaqələndirilmiş bir neçə kompozisiya mərkəzlərinin mövcudluğu mümkündür.

Kompozisiyanın vacib elementi kostyumun elementlərinin üç prinsipi - kontrast, nüans və oxşarlıq üzrə müvafiqliyi və uzlaşmasıdır.

Kontrast – bu, kəskin surətdə ifadə olunmuş ziddiyyət, əkslikdir ki, materialın formasına, rənginə, həcminə fakturasına və s. üzrə həyata keçirilə bilər. Kontrastlıq obrazı daha parlaq və yadda qalan, lakin eyni zamanda həm də birmənalı olmayan, ikitərəfli edir. Məsələn, klassik və folklor kimi bir-birindən olduqca uzaq üslubların bir kostyumda qarışması sizin imicinizə xüsusi kolorit, şarm gətirmiş olacaqdır. Parçanın müxtəlif rəsmlərin birləşdirilməsi dinamika, hərəkət duyğusunun əlavə edilməsi deməkdir. Şübhəsiz, uyğunlaşdırılması mümkün olmayanların bir araya gətirilməsi zamanı bütün obrazın tamlığı haqqında unutmamaq olmaz, həmçinin yadda saxlamaq lazımdır ki, ziddiyyət, yəni kontrastlıq, hər zaman niyyət vasitəsilə haqlı görünməlidir.

Oxşarlıq – kostyumda müxtəlif istiqamətlərdə və variasiyalarda rast gəlinən bir elementin təkrarlanması. Deyək ki, dekorativ detal – nazik zəncir həm kiçik çanta üçün tutacaq, həm saat üçün qolbaq, həm jaketin ciblərində, tuflilərdə bəzək elementi ola, həmçinin boyun şərfində rəsm olaraq təkrarlana bilər. Həmin prinsip o halda işləyir ki, nə zaman bütün aksesuarlar vahid rəngdə yaxud dizaynda işləyib

hazırlanır. Komplektin qeyd etdiyimiz bu prinsipi nə zamansa (ötən əsrin 50-ci illərində) populyar idi və hətta müəyyən üsluba riayət etməklə geyinən xanım üçün mütləq olmuşdur. Bu gün belə üslub həddindən artıq düzgün, fantaziya və fərdlilikdən məhrum edilmiş kimi görünür.

Nüans – ziddiyyətdən oxşarlığa bir keçiddir – elementlər arasında daha maraqlı və gözəl əlaqələr yaradır. Rəng qamması nüanslar, rənglərin və çalarların birləşdirilməsi üzərində qurulmuş kostyum bir rəngdə həll edilmiş kostyumla müqayisədə daha zəngin, mürəkkəb və nəfis görünür. Həmin prinsip fərdi yaradıcılıq üçün daha böyük genişlik təqdim edir.

Eyni obraz bəzən tamamilə fərqli vasitələrlə yaradıla bilər. Misal üçün, gənc qızın incəliyini və zərifliyini nəzərə çarpdırmaq məqsədilə oxşarlıq prinsipinə əsaslanaraq onu incə rəsmlə nazik parçadan tikilmiş yüngül paltara geyindirmək, həmçinin kiçik çantanı və zərif bəzək əşyalarını əlavə etmək olar. Bundan əlavə, kontrast istiqamətində gedərək, həmin qıza üç ölçüdə daha böyük hərbi kombinezon, qalın altlığa malik kobud başmaq təkli etməklə daha güclü effektə nail olmaq mümkündür. Birinci variant anlaşılan və konkret obrazın yaradılmasına xidmət edir, ikinci isə - ziddiyyətli, birmənalı olmayan obraz əmələ gətirir.

2.3. Fərdi üslub – insanın mahiyyətidir

Zahiri görünüş daxili vəziyyəti əks etdirir və əksinə. Əgər biz həyatımızı dəyişmək istiqamətində qərar veririksə, o zaman ən birincisi öz qarderobumuzu dəyişməliyik, bərbərxanaya getməliyik, yaxud evimizdə təmir etməklə bağlı qərar qəbul etməliyik. İstənilən qadın öz saçının rəngini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmək istəyirsə, misal üçün, təbii sarışın qanından qarasaçlı qadın olursa, tamamilə aydındır ki, o, yeni həyata başlamaq istyəyir. Gərginlik, həyacan və ya təşviş keçirən, eləcə də kəskin ziddiyyətlər arasında tərəddüd edən adamların zahiri görünüşündə dissonans, qeyri-müəyyənlik və bu kimi digər əlamətlər açıq görünəcək. Adamın özü onu əhatəliyənlərlə müvafiqlik şəraitində yaşaya bilirsə, onun obrazının tərkib elementləri də bir biri ilə ahənglik təşkil edəcək, bir-birini tamamlayacaq, həmin adamın şəxsiyyətinin tamlığını təzahür etdirəcəkdir.

Üslub hər bir adamın məzmunudur, onun daxilində gizlənmiş “Mən” anlayışıdır. Üslubunu seçmək adamların əksəriyyəti üçün özünü, nəzər nöqtəsini üzə çıxarmaq, həyat dəyərlərini ifadə etmək kimi dəyərləndirilir. Sırr deyil ki, istənilən adamın saç düzümünə, istifadə etdiyi parçadakı rəsmə və ya qalstukun rəng uzlaşmasına görə üstün tutulan stilləri həmişə təyin etmək mümkündür. Qolbaq, zont yaxud brelok kimi “loşol” elementlər sözlərlə və cümlələrlə ilə müqayisədə onları yiyələri barədə daha geniş informasiya verə bilər. Daha çox biz bu kimi istədiyimiz kimi seçirik. Bu zaman əsas meyar kimi zövqümüz, bu əşyaların xoşumuza gəlib-gəlməməsi və, beləliklə də, daxilində “Mən” anlayışına müvafiqliyi qeyd edilə bilər. Bununla yanaşı, istifadə etdiyimiz ətir (hədiyyə olunmayan, yalnız aldığımız ətir nəzərdə tutulur) individuallığımızı olduğu kimi göstərir: ətraf mühiti, yaşadığımız zamanı necə qəbul etdiyimizi, özümüzü necə gərmək istədiyimizi göstərir.

Bu və ya digər üsluba riayət etməklə geyimin seçimində qərar verən adam tək zövqlə geyinmiş adam deyil, o, hər şeyi – qarderobunun bütün xırdalıklarını, düymələrdən başlayaraq dəsmalına bütün nə barsa artıq ölçüb-biçib. İstifadə etdiyi hər bir əşya ona, doğrudan da, çox yaraşır. Zahiri və daxili faktorların qarşılıqlı

bağlılığı, imicin üsluba, üslubun isə imicə müvafiqliyi də məhz bu deməkdir. Belə harmonik surət anadangəlmə malik olduğu fitri zövq sayəsində, habelə üslublaşdırma əsaslarını və harmoniya qanunlarını dərinlən mənimsənildiyi üçün formalaşır.

Aydındır ki, harmoniya və gözəllik məfhumlarına dəb öz redaktəsini edir. Hər hansı dövrdə incəsənət qanunlarına tam riayət etmək, habelə bütöv üslubu gözləmək məcburi norma olaraq qəbul edilmişdir, fərqli dövrlərdə isə, o cümlədən hazırki zəmanəmizdə də, üslublar asanlıqla bir-birinə qarışır, fərdliliyin istənilən təzahürü alqışla qarşılanır və üslubun bütövlüyü baxımından “düzgün” geyinmək mənfi qəbul olunur.

Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, dəb nəyi diktə edirsə etsin, heç kəs harmoniya qanunlarını qüvvədən sala bilməz. Düşünülmüş yaxud intuitiv olaraq istənilən adam həmişə gözəlliyə, onun gözləri, bədəni və ruhu üçün xoş olan hər bir şeyə doğru irəliləyir.

Harmoniya qaydaları incəsənət sahəsinin bütün sferaları – rəssamlıq, memarlıq, musiqi, poeziya və, əlbəttə ki, kostyumun yaradılması sənəti üçün ümumidir. Dizayner yaraşığı parça, diqqət çəkən paltar, qeyri-adi ayaqqabı fikirləşir. Stilistin fəaliyyəti fərqli-fərqli insanların tərtib etdikləri qarderobun bütün elementlərini uzlaşdırmaqdan, onları konkret bir adam üçün seçməkdən, üslub və kompozisiya baxımından bir araya gətirilməsidir, bu zaman həmin adamın malik olduğu bədən quruluşunu, sima cizgilərini, həyat tərzini, səciyyəvi xüsusiyyətlərini, fərdi üstünlüklərini, eləcə də formalaşdırılan imicin qarşısında hansı məsələlərin qaldırıldığı və hansı problemlərin öz həllini tapma vacibliyi konkret və qəti surətdə diqqətə alınmalıdır.

Kostyumun üslubu, fasonu, rəng qamması, parçanın üzərində yer alan rəsmilər, aksesuarların və digər elementlərin hansı dizaynda işlənməsi, belə demək mümkündürsə, çox gözəl bir ünsiyyət dilinin təzahürüdür, həmin dili biz lap kiçik yaşlarımızdan mənimsəyir və bizi əhatə edən adamlarla məhz həmin dildə danışmağa can atırıq. Qüsursuz və yüksək səviyyədə gerçəkləşdirilmiş üslub –

geyimin öz dilində ünsiyyət qurmaq bacarığıdır ki, adamlar üçün bu, eşidilən və anlaşılan olsun.

Öz fərdi üslubuna yiyələnmək – özünü ifadə etmək, özün olmaq anlamına gəlir. Bəzi hallarda bu məqsədlə mərdliyin, hətta igidliyin də olması lazımdır. Ancaq məhz özünə, öz üslubuna sədaqət kimi özəllik təkrar olunmaz, mənalı və yaddaşlarda daim həkk oluna biləcək bir surət formalaşdırır.

Çağdaş dövrümüzdə hər bir şey tezliklə dəyişir: yeni texnologiya və materiallar meydana gəlir, yeni ünsiyyət və həyat fəlsəfəsi formaları əmələ gəlir. Dəbə, üsluba və ümumiyyətlə geyimə sərgilənən nəzər müstəviləri dəyişir və yeni baxış prizmaları yaranır. Yaşadığımız həyatın çağdaş ritmləri adamların paltara olan münasibətini xeyli sadələşdirir, belə təsəvvür yaranır ki, onun “ehtirasını” sanki “söndürür”. İdman üslubunda hazırlanan eyim daha geniş yayılmağa və rəğbət qazanmağa başlayır. Sırr deyil ki, xeyli müddətdir dəb gənclər tərəfindən diktə olunur. Demokratik imic daha üstündür, bu çərçivədə sosial, yaş və milli sərhədlər aradan qalxır, kişi və qadın kostyumları, işgüzar və gündəlik paltar, gündüz və ziyafət libasları arasında həddlər yox olmağa başlayır. Keçmişdə aydın şəkildə seçilən üslublar bu gün artıq bir-biriə qarışır, detallar, elementlər bir-birindən iqtibas olunur.

Bir halda ki, XX əsrin 50-60-cı illərində moda aləmində eyni vaxtda 2-3 ifadəli istiqamət vardsa, hal-hazırda onların həddindən artıq çoxdur. Bu şəraitdə üslubun vahidliyi barədə danışmaq mümkünsüzdür. Bu zaman hər hansı üsluba riayət etmək deyil, öz imicinin müəyyənləşdirilməsi əsas faktor kimi çıxış edir. Artıq heç kimə sırr deyil ki, dəbin özü üslub deyil, bu – obraz və individuallıqdır.

İstifadə olunan paltarda özünü bürüzə verən üslub və istiqamətlərin fərqliliyini insanın bəzi səciyyələri ilə bağlamaq mümkündür. Odur ki, biz təkcə üslublar haqqında söhbət açmırıq, onları psixoloji növləri ilə əlaqələndirmədə qiymətləndirməyə çalışırıq.

BÖLMƏ III. ROMANTİK ÜSLUB - GEYİMİNİN DİZAYNINDA BƏDİİ OBRAZ

3.1. Geyimdə bədii obrazın yaradılması

Estetik ideal nöqtəyi-nəzərdən incəsənətdə gerçəkliyin əks etdirilməsinə bədii obraz deyilir. Başqa sözlə, dizaynda bədii obraz – bu, müəyyən mühitdə insan obrazının və kostyumun harmonik vəhdətidir.

Dizaynda bədii obrazın yaradılması prosesi iki mərhələyə bölünür:

Birinci mərhələ: Obrazlı ideyanın yaranması. Formalar, rəng xətləri, materialın fakturası şəklində - obrazlı ideya belə təcəssüm etdirilir.

İkinci mərhələ: İnsan və kostyumun bütöv bədii obrazının yaradılması.

İnsanın sosial statusunun yaxud onun xəyali yüksələşininin ifadə vasitəsi qismində dəbli geyim çıxış edir. Daha prestijli və nüfuzlu geyim vasitəsilə istehlakçı hər zaman sosial pilləkəndə bir pillə daha üstüngörünməyə çalışır.

Geyimin dizayneri istehlak prosesinin, xüsusən də “əyləncə məqsədilə istehlak prosesi”nin təsiri altında olur. Bu fakt XX əsrin sonlarına aiddir və onun daha bir tərəfi bundan ibarətdir ki, dəbli geyimin bir alıcısı olaraq, istehlakçı əmtəə alışı prosesinin özünü xoşlayır.

Geyim almaqla, ən müxtəlif məmulatları əyninə ölçməklə insan, gündəlik mövcudluğunun çərçivəsini aralayaraq müxtəlif obrazlara “daxil olmağa” çalışır. Özü üçün daha uğurlu ideyaları seçməklə, öz nəzər nöqtəsini sərgiləməklə insan “müxtəlif rolları ifa etmək” iqtidarındadır.

Kostyumun kompozisiyası və bədii obrazı

Geyimin modelləşdirilməsində bədii tərtibat gözəlliyin müəyyən qaydaları əsasında həm geyimin ayrı-ayrı əşyaların, həm də kostyumu təşkil edən müxtəlif tərkib hissələrin harmonik birləşməsinə deyilir. Hər iki halda bədii tərtibat kompozisiya ilə bağlıdır. Kompozisiya – bu, ilk əvvəl yalnız memarlıqda tətbiq edilən incəsənət istehsalının qurulmasıdır. Daha sonra bu anlayış musiqi və rəssamlığa, ədəbiyyata digər incəsənət növlərinə yayılmışdır. İncəsənətin bütün sahələrində kompozisiya iki əhəmiyyətə malikdir. Memarlıq layihəsinin yaxud

rəsm əsərinin yaradıcılığı, musiqi əsərinin bəstələnməsi, geyim modelinin yaxud parça üzərində ornamental rəsmi yaradılması. Həmçinin, bu hərəkət nəticəsində yaranan nə varsa da kompozisiya adlanır.

Kompozisiya prinsipləri incəsənətin hər bir növü üçün səciyyəvi olduğu qədər, geyimin modelləşdirilməsinə də xarakterikdir. Kostyumun yaradılması sənətinə son dərəcə yaxın olan memarlıq incəsənətidir. Həmin sənətlərin hər birinin əsasında üç başlıca tələb yer alır: gözəllik, fayda, möhkəmlik. Bütün bu tələblər kostyumun modelləşdirilməsi incəsənəti və tikinti ilə bağlı olan məsələlərin bütöv bir çevrəsini əhatə edir. Rəssam-modelyer öz incəsənət əsərinin kompozisiyasının qurulması zamanı müəyyən bədii vasitələri və üsullarından istifadə edir. Müxtəlif üstədən tikilmiş bəzəmələr, tikmə naxışlar, krujevalar, qaytanlar, furnitura, eləcə də bir çox digər elementlər kostyumda bədii tərtibat rolunu oynayır.

İstənilən geyimin əsasını təşkil edən həndəsi həcmələr modelyerin əsas bədii vasitəsidir. Geyim kompozisiyasının əsasına aşağıdakılar daxildir: baza həcmələrin məmçusu, bu həcmələrin nisbəti, geyimin ümumi proporsiyaları, eləcə də onun silueti. Geyim kompozisiyanın ümumilikdə nə dərəcədə uğurla həll edilməsindən kostyumun ifadəlilik dərəcəsi asılıdır. Geyimdə həlləyici rolunu proporsiyalar və onların insan fiqurası ilə nisbətləri oynayır. Onlar forma və siluete müəyyən xarakter vermiş olur.

Fiquraya yüngüllük və qədd-qamətlik gətirən amillərdən geyimin şaquli istiqamətində uzadılmış formalarını göstərə bilərik, üfüqi istiqamətdə isə uzanan xətlər insan fiqurasına ağırlıq və kiçiklik gətirir. Geyim hissələrinin formalarının əmələ gətirilməsi prosesi əsas etibarilə konstruksiya sayəsində həyata keçirilir. Formanın mürəkkəbliyi ilə onu ifadə edən konstruktiv xətlər daha müxtəlif olmağa başlayır. Bu halda düz və əyri, şaquli, üfüqi və mailli, eləcə də qısa və uzun xətlər tətbiq edilir. Geyimin hər bir növündə formaların iki tipini qeyd edə bilərik – geyimin əsasını təşkil edən formalar, eləcə də modelin zahiri görünüşünün zənginləşdirilməsi üçün xidmət edən formalar. Timə naxışlar, krujevalar, bantlar, xəz, büzmə haşiyələr, paqonlar və s. onların dekorativ elementlərinə aid edilir.

Birinci növə aid formalar əsas sayılır, dekorativ-kostyum formaları isə ikinci növdən olanlara aiddir. Dekorativ-kpstyum formaları müstəqil surətdə, əsas formalardan kənar mövcud ola bilməz. Onların xüsusiyyəti də məhz budur. Buna əsaslanaraq deyə bilərik ki, geyim kompozisiyasının elementləri olmaqla belə formalar əsas formalara tabe olmaq məcburiyyətindədir.

Modelin konkret təyinatını və başlıca ideyasını ifadə edən, gerçəkliyi əks etdirən onun ümumi zahiri görünüşünə geyimin bədii obrazı deyilir. Bədii əsərin istənilən kompozisiyası həmin obrazın tam və parlaq şəkildə açılması vəzifəsinə tabe olunur. Rəssam tərəfindən yaradılan geyim obrazı emosional və təsirli olmalıdır. Geyim insanın əhval-ruhiyyəsinə, onun iş qabiliyyətinə təsir göstərmək iqtidarındadır, eyni zamanda insana özünə əminlik, nikbinlik hissini aşılamaq, yaxud onu çox mütəəssər və düşkün vəziyyətinə sala bilər. Bədii obrazlar yaradıcılıq prosesində meydana gəlir və bununla əlaqədar olaraq onlar gerçəkliyin əks etdirilməsinin bir nəticəsi kimi dəyərləndirilməlidir. Və bununla yanaşı onlar modellərdə müxtəlif qaydada və tərzdə əks olunur.

Proporsiyalar; statika və dinamika; simmetriya və asimmetriya; ritm və həmçinin kontrast – bu, kompozisiyanın vasitələri və üsullarıdır. Kommunikasiya vasitələrin və komponentləri seçimi geyimin məqsədli təyinatları və rəssamın niyyəti ilə müəyyən olunur. Başqa sözlə desək, geyimdə kompozisiya – kompozisiya məzmununun ifadə olunması üçün quruluşun vəhdəti vasitələri ilə bütün onun komponentlərinin təşkil edilməsidir. Bütün komponentlərin xarakterini tapmaq, onların bir-birini tamamlanmasına, habelə bədii obrazlığın üzə çıxarılmasının ümumi harmoniyasına nail olmaq, geyimin kompozisiyasını əmələ gətirmək deməkdir.

3.2. Romantik üslubun yaranma tarixi

Romantik üslubun yaranması – bu, bütövlüklə bir mədəniyyətdir. Onun inkişafının birinci dövrü XVIII əsrin sonlarına – XIX əsrin əvvəllərində təsadüf edir. Dəbdə romantizm xüsusilə nəzərə çarpacaq dərəcədə özünü büruzə verir: ağır və təmtəraq libasların əvəzinə yüngül və sadə biçimli paltarlar gəlir. Üstünlük qısa qollara, dərin dekolteyə və yüksəlidlmiş bel xəttinə malik kiçik toqqalara verilir. Geyimdə romantizm yüngül tikmə naxışlar, volanlar, sədəf düymələri kimi detallarda müşahidə olunur. Qadın paltarların böyük əksəriyyəti açıq çalarlı parçalardan tikilir.

Romantik üslubun adı təsadüfən seçilməmişdir. Bu üslubda hazırlanan geyim öz sahibəsinin əhval-ruhiyyəsi haqqında birbaşa “söz açmış” olur. Əgər qəldibizdə romantik hisslər oyanırsa və bu əhval-ruhiyyəni öz obrazınız vasitəsilə çatdırmaq istəyirsinizsə, o zaman romantik üslub bunu hər şeydən yaxşı etməkdə sizə yardımçı olacaqdır. Lakin bu heç də o demək deyil ki, romantik üslubda hazırlanmış paltarı yalnız gənc qızlar geyinə bilər. İstənilən yaş dövrünü yaşayan qadın romantik görünə bilər, bunun üçün onuun obrazına müəyyən elementləri əlavə etmək kifayətdir ki, onlar həmin üslubu digərlərdən fərqləndirəcək. Bu bölümdə biz romantik üslubun xüsusiyyətləri, onun cəhətləri haqqında söhbət açacağıq ki, bütün bunlar onu digər üslublar arasında bu qədər tez tanıdılan və nəzərə çarpan edir.

Romantik üslubun mühüm üstünlüklərindən biri onun zərifliyi və incəliyidir. Romantik paltar həm gənc qamətli qızı, həm də bir qədər şişman formalara malik dolu qadını yaraşlıq edir. Geyim xətləri sərbəst, uçan və rəvandır. Geyim zərif cizgilərin üstünü açır, onları nəzərə çarpdırır və, bununla yanaşı, sirr və müəmma üçün yer də saxlayır. Siluetdə bel, çiyin, sinə xətti diqqət mərkəzində olur. Yüngül biçimli yubkalar olduqca sərbəstdir, büzmə haşiyələr, büküklərlə bəzədilib. Paltarın kənarına tikilən büzmələrlə lif, qollar və kəsik yerlər bəzədilir. Şalvar sərbəst, klyoşlu biçimdədir, bel xəttində büzmələr yer alır. Geyimin biçimi ciddi və tarımlaşdırıcı olmamalıdır.

Büzmə haşiyələr, krujevalar, plisse, tikmə naxışlarla bəzəmə ümumilikdə üslubun bəzəyi hesab olunur. İncəliyi nəzərə çarpacaq dərəcədə ifadə etmək iqtidarından olan hər bir şey alqışlanır. Bütün bunlar təkcə rəng qamması üzrə deyil, həmçinin fakturaya - ipək, məxmər, velür, gipür, krep, bukle, zərxara, - görə son dərəcə mütəlif olan parçalara da aiddir. Rəsmlər parçanın fakturası ilə yaxşı uzlaşmalıdır – xallar, çiçək printi yaxud mücərrəd rəsmlər. Rəng qamması pastel rənglərə daha yaxındır, lakin dolğundur, çünki sadə rənglər necə də olsa klassik biçimə daha yaxındır.

Uyğun gələn aksesuarların köməyi ilə romantik üslubu vurğulamaq olduqca vacibdir. Əl çantaları olduqca kiçik ola bilər yaxud, əksinə, böyük. Onlar ən müxtəlif materiallardan hazırlana və parlaq, hətta kontrastlı (ziddiyyətli) işlənmələrlə bəzədilə bilər. Dərinin yaxud mahud krujeva yaxud gipürlə bəzədilməsi mümkündür, bu da əl çantasının romantik üsluba mənsubiyyətini diqqətə çatdıracaq.

Bəzəklər kiçik də ola bilər yaxud, əksinə, cəlbədicə. Mirvaridən və sədəfdən hazırlanmış boyunbaqlar, taxtadan, şüşədən, sədəfdən, dəridən düzəldilən kulonlu nazik boyun zəncirləri diqqət çəkir. Bəzək əşyaların bolluğu o halda tam yerinə düşmüş olacaq ki, nə zaman onların hamısı paltarla yaxşı uzlaşır və digər aksesuarlarla – şərf, əlcəklər, toqqalar və ayaqqabı ilə səsləşir. Ayaqqabı mütəlif materiallardan və bəzəklərlə ola bilər, lakin mütləq şəkildə qadan olmamalıdır, çünki məhz bu detal həmin məmulatın məhz romantik üsübuna aidiyyətini vurğulayar və obraza tamamlanmış görünüş vermiş olar.

Hər bir dizayner romantik üslubda hazırlanmış geyimdə qadının necə görünməli olduğunu öz baxış prizmasından hiss edir. Təsadüfi deyil ki, romantik üslubda tikilmiş aparıcı Moda evlərinin dəbli kolleksiyaları məhz bu qədər geniş müxtəlifliyi ilə seçilir. Bu da çox gözəldir, çünki hər bir qadın onun fiqurasının üstünlüklərini vurğulayan geyimi öz zövqünə uyğun seçmək imkanına malikdir.

İncə, yüngül, zərif. Romantik üslubu məhz bu sözlərlə xarakterizə etmək olardı. “Romantika” üslubunda tikilmiş paltar qadın bədəninin bütün gözəlliyini ən

əlverişli cəhətdən nəzərə çarpdırır, obraza cazibədarlıq gətirir, məhz bu səbəbdən romantizm artıq üzün müddətdir ki, dəbdən düşür.

Ötən əsrin 40-cı illərində geyimdə ifadə olunan romantik üslub inkişafın yeni mərhələsini adlayır. Kristian Dior dəb aləminə “new look” anlayışını dail edir. Qadın libasların kolleksiyalarında qabaqcıl mövqelərdə artıq yubkalarla bir komplektdə olan korsetlər qərarlaşır. Yubkaların uzunluğ – dizə yaxud döşəməyə qədər. Bu əşyaların hazırlanması üçün material qismində nazik, xəfif-xəfif axan, rəngdən-rəngə çalan parçalar seçilirdi.

XX əsrin sonlarında “romantika” üslubunun ən parlaq nümayəndəsi məşhur Merilin Monro olmuşdur. Onun qarderobunda parçanın bir neçə qatından tikilmiş yubkalar, ətəyi büzmələnmiş libaslar, dərin dekolte geyimlər üstünlük təşkil edirdi. Sarafanlar və libaslar belə fasonda seçilirdi ki, belin xəttini və ombaları nəzərə çarpdırmaq mümkün olsun.

Dəb sənayesində romantik üslubun əsl “partlayışı” XX əsrin 80-ci illərinə təsadüf edir. Onun ən məşhur nümayəndəsi isə şahzadə Diana hesab olunur. Onun qarderobunda əsas üstünlük bel xəttini vurğulayan və yüngül tikməxışlı jaket və bluzalara, çiyinləri açıq libaslara, xəfif axan yubkalara, yüngül şlyapalara verilirdi.

Geyim və aksesuarlarda “romantika” üslubu bu gün də öz şöhrətini itirməmişdir, müasir dizaynerlərin dəbli kolleksiyalarında daim romantik elementləri olan paltarlar görmək mümkündür. Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, onlar təkcə qadın obrazlarında deyil, həm də kişi surətlərində də müşahidə olunur. Bəhz müasir dəbpərəst kişi və qadınlar romantik üslubu necə təsəvvür edirlər?

Qadınların geyimində romantik üslub: müasir interpretasiya. “Romantika” üslubunun üsusiyyətləri dəbin müasir istiqamətlərində öz qüvvəsini itirməmişdir. Qadın libaslarında bantlar və büzmə haşiyələri, draporovkalar və jabo, dərin dekolte və zərif qollar yer alır. Qadın qarderobundakı romantika elementləri konkret misallarla daha müfəssəl surətdə nəzərdən keçirəcəyik.

Romantik paltar. Əlbəttə, geyimin başqa heç bir əşyasında olmadığı kimi, libasda romantika elementləri açıq-aydın müşahidə olunur. Məsələ burasındadır ki, məhz libaslar zəriflik və seksuallıq rəmzidir. “Romantika” üslubunda tikilmiş

libasın mütləq şəkildə cavab verməli olduğu əsas şərtlərdən biri – bel xəttinin və dekolte sahəsinin nəzərə çarpdırılması. Libasların tikilişi üçün materiallar əsasən şəffaf və yarımsəffaf, yüngül və xıfifaxan parçalardır. Bunlar şifon, ipək, son dərəcə nazik yun, krujevalardır. Libasın ətəyi həm düz və dair, həm də volanlı yaxud plassirovkalı klyoş formasında ola bilər.

Romantik üslubda yubka. Romantik yubka qadın ayaqlarının gözəlliyini nəzərə çarpdırmaq üçün yaradılır, lakin bu o demək deyil ki, həmin geyim əşyası minimal uzunluqda olmalıdır. Döşəməyə yaxud dizlərə qədər xəfif-həfif axan yubkalar, biçim – “yarımgünəş” yaxud “günəş”. Drapirovka, volanlar, büküklər – romantik üslubda tikilmiş yubkaların daha bir fərqləndirici cəhətidir. Lakin həmin geyim növünün darlaşdırılmış biçimi də “romantika” üslubunda normal qarşılır. Bunlar “zıncırov”, “ballon” asimmetriya ola bilər. Haqqında danışdığımız modellər klassik üsluba aid olunmasın deyə, onların bəzədilməsində krujevalarda, dekorativ düymələrdən, bant və şəridlərdən, tikmə nışıqlardan istifadə olunur.

Romantik üslubda şalvar. Şalvar belə bir geyim əşyasıdır ki, romantik üslubda hazırlanan paltarları növləri sırasında ən sonuncu yerdə dayanır. Bu da təəccüblü deyil, çünki geyimin bu detalı daha çox kişi obrazı ilə assosiasiya olunur. “Romantika” üslubunun pərəstişkar xanımları yüngül parçalardan hazırlanan sərbəst biçimli şalvar nümunələrinə daha çox üstünlük verirlər. Rəng qamması - əsasən ağ və pastel çalarlardan ibarətdir. Yubka-şalvar – romantik üslubda hazırlanmış və bədənin aşağı hissəsi üçün nəzərdə tutulmuş geyimlərin arasında ən geniş yayılmış variantdır.

Romantik üslubda koftalar, kardiyanlar, jaketlər. “Romantic look” üslubunda qarderobun yuxarıda adları çəkilmiş əşyaların da mövcudluğu qəbul edilir. Lakin onların biçimi bel xətti üzərində kip oturmalıdır ki, qadın fiqurasını ifadə etmək mümkün olsun. Uzunluğun böyük bir önəmi yoxdur, həm qısa jaketlər, həm kardiyanlar dizlərdən bir qədər yuxarı, birçalarlı rəng qammasında yaxud maraqlı printlərlə birgə qadın obrazına zəriflik və şarm vermiş olacaqdır.

Ayaqqabı və aksesuarlar romantik obrazın əlavəsi kimi. Romantik üslubda ayaqqabı. Ayaqqabı – istənilən obrazın ayrılmaz detalıdır. Romantizm

üslubunda hazırlanmış ayaqqabıların əsas məqsədi – qadın ayaqlarının seksuallığını nəzərə çarpdırmaqdır. Qarderobun yuxarıda təsvir edilmiş əşyaları ilə zərif cinsin nümayəndələri üçün nəzərdə tutulmuş ansambl üçün qayıqcıq-tuflilər və tekstildən hazırlanmış krujevalı baletkalar, nazik yastı altlıqlı və şpilkalı yüngül yalınayaqlar, tanketka üzərində laklanmış tuflilər və nazik qaytanlı incə botinkalar harmonik uzlaşa bilər.

Romantik üslubda aksesuarlar. Romantik qadın köhnə sevgi romanının baş qəhrəmanı ilə assosiasiya olunur. Yüngül uzun libas, zərif şlyapa və, əlbəttə ki, əlcəklər. Məhz bu aksesuar “romantika” üslubunun əsas fərqləndirici cəhətlərindən biridir, çünki əlcək qədər qadın əllərinin incəliyini və gözəlliyini vurğulaya biləcək ikinci bir əşya mövcud deyil. Müasir dəbli geyimlərə də uyğun gələn əlcəklər tapmaq mümkündür. Krujevalı, qısa yaxud uzunluğu dirsəklərə qədər çatan, açıq çalarlı əlcəklər obraza əlavə zəriflik və eleqantlıq gətirmiş olacaqdır. Gənc qızlar üçün nəzərdə tutulmuş geyimin romantik üslubu mütləq şəkildə baş üçün aksesuarların mövcudluğunu nəzərdə tutur. Bu istiqamətin əsas atributu zərif şlyapa hesab olunur. Həmin şlyapa həm tekstildən, həm həsirdən hazırlana, ajur texnikası ilə toxuna bilər, lakin bütün bunlarla yanaşı o, mütləq şəkildə yüngül olmalıdır. Baş örtüklərin bantlar, çiçəklər, tikmə naışlar, strazlar və duvaqla bəzədilməsi mümkündür.

Həmçinin romantik obraza yüngül yarımsəffaf şərfələr gözəl uyğunlaşır ki, onları həm boyunda, həm baş nayihəsində sarıq qismində taxmaq olar. Saç düzümünə yerləşdirilən lentlər və bantlar da həmçinin romantizmin dəbli və yaraşığı elementləridir, onları yunan üslubunda hazırlanmış romantik saç düzümlərinə, “babetta” tipli saç düzümünə əlavə etmək yerinə düşərdi, həmçinin saçlardan bant və fransız hörüyü də diqqətləri cəlb edir..

Qadın əl çantası – bu aksesuar olmadan romantik xanımlar cəmiyyətdə görünə bilməzlər. Romantizm üslubunda əl çantası girdə formalara və kiçik qabaritlərə malik olmalıdır. Əl çantasında yer alan dekorativ elementlər – tikmənaışlar, kiçik ölçülü toqqalar, bantlar, kiçik qaytanlar rəğbətlə qarşılanır. Müasir dəbpərəst qızlar və qadınlar obraza bir əlavə kimi daha çox əl işi ilə

hazırlanan əl çantalarından istifadə edirlər ki, bunların sırasında tekstildən hazırlanan sap yaxud muncuqlu tikmənaşılı əl çantaları, şəbəkəli naxışlarla iplikdən toxunmuş əl çantaları qeyd edə bilərik. Romantik üsluba bəzəklər müəyyən qədər qədimlik notlarına mlik olmalıdır. Bunlar uzun incə sırğalar yaxud xırda “mismarcıqlar”, müxtəlif uzunluqda boyunbağı və həmaillər, qaşlı üzüklər və s. ola bilər. Motivlərdə daha çix çiçək və həndəsi formalar üstünlük təşkil edir. “Romantika” üslubu – azsaylı üslublardandır ki, burada hətta bəzək elementləri olmadan belə obraz tamamlanmış və harmonik görünəcək. Açıq boyun və çiyinlər, yüngül libas, açılmış saçlar – xoşüzlü romantik naturanın təbii və seksual obrazdır.

Kişi geyimlərində romantik üslub.

Obrazı romantik üslubda reallaşdırılmış güclü cinsin nümayəndəsinə nəzər salarkən məhz belə təəssüratlar yaranır. Əlbəttə, istənilən obrazın yaradılmasında tipaj əhəmiyyətlidir, lakin geyimdə və aksesuarlarda yer ala biləcək müəyyən elementlərin köməyi ilə bəşəriyyətin güclü yarısının istənilən mümayəndəsi üçün romantik obrazı yaratmaq mümkündür. Büzmə haşiyəli köynəklər, qalstuk-bant, boyun yaylığı, yüngül şərf, pencəyin yuxarı cibində çiçək yaxud dəsmal – məhz bu ırdalıqların köməyi ilə biz məhz romantik üslubu yarada bilərik. Geyim yüngül parçalardan tikilir, rənglərdə solğun incə çiçək birləşmələri üstünlük təşkil edir.

Lakin heç də hər bir müasir kişi bantlarla və büzmə haşiyələrlə bəzədilmiş köynəklər geyinmək istəyində olmur. Güclü cinsin nümayəndələri hazırda öz üslublarını fərqli təsəvvür etməyə öyrəşiblər. Romantizmin cizgiləri hətta ən klassik hesab edilən obraz belə sözün əsl mənasında bir neçə hərəkətlə gerçəkləşdirə bilər: bunun üçün köynəyin qollarını çırmalamağa, bir neçə düyməni açmağa, boyun nayihəsinə isə yüngül aksesuar bağlamağa kifayətdir.

Obraz daxilində romantik üslub insanın təbii gözəlliyini, onun seksuallığını və fərdliliyini nəzərə çarpdırır. Məhz bunun sayəsində romantizm artıq uzun müddətdir ki, dəbdən düşmür və çox güman daha xeyli illər ərzində öz aktuallığını itirməyəcək.

3.3. Müasir dəbdə romantik üslub

Romantik üslub bu gün – düşünülmüş və diqqətli yanaşma tələb edən müasir dəbin ciddi istiqamətidir. “Romantik üslub” söz birləşməsini eşitdiyimiz zaman biz, ilk növbədə, çoxlu sayda büzməli haşiyələr və krujevalar, ən müxtəlif jabolar və volanlar, bir sözlə - böyük sayda bəzək elementləri və xırda ilgəklər təsəvvür etməyə başlayırıq. Romantik dəbin mütləq elementi qismində biz adəti üzrə yaraşığı incə şlyapaları görürük.

Bəs müasir romantik üslub nədən ibarətdir? Müasir dəb aləmində onun yeri nədir? Yeni dizayner həlləri bu istiqamətdə bizə nələri təklif etmək iqtidarındadır? Dəbli hadisə olaraq, romantizm XVIII və XIX əsrlərin qovuşuğunda, elmi-texniki tərəqqinin zəfər yürüşü ilə eyni vaxtda meydana gəlir. Əgər kişi dəbində klassika hökmranlıq edirdisə, qadın geyimin modelyrləri kişilərin bu üstünlüyü ilə razılaşmayaraq geyimdə zərifliyi və incəliyi tərənnüm etməyə çalışırdı.

İncə antiklik və ciddi orta əsr dövrü eyni bərabərdə modelyrlərin yaradıcı fantaziyalarını qidalandırır. Volanların bolluğu gözəlliyi və zərifliyi vurğulayır, büzməli haşiyələr isə çatışmazlıqları gözlədir və qadın silüetinə kişilərin baxışları üçün ən xoşagələn formanı – qum saati formasını verir. Bel xətti nəzərə çarpdırılan silüetin meydana gəlməsi – romantik üslubun xidmətidir. Biçimin bütün bu cəhətləri geyimdə sirr və müəmma elementlərini birləşdirməyə kömək edir və bununla yanaşı yüngül seksuallıq görünüşünü verməyə imkan yaradır ki, bu element əvvəlki dövrlərin geyimində mövcud deyildi. Məhz bu səbəbdən yüngül xəfif-xəfif axan parçalar, uzun libaslar və yubkalar uzun müddət romantik üslubun rəmzinə çevrilir.

Romantik üslubun əsas rəngi, bəlkə də, ağdır. Ağ rəng – təkə paklıq və bakirəlik simvolu deyil, bu, həmçinin cavanlığın və həyata sevginin rəmzidir, gözəl gələcəyə olan ümudlərin rəmzidir. Ağdan başqa, romantiklər öz geyimlərdə həm də yumşaq pastel rəngləri, mavi, çəhrayı, incə-yaşıl rənglərin müxtəlif çalarlarını da istifadə edirlər. Geyimdə romantik üslubun rəmzi artıq uzun müddətdir ki,

kostyumda ağ və pastel çalarların birləşdirilməsi olmuşdur. Bu, romantik üsluba xüsusi etibarlılıq və, belə demək mümkündürsə, kövrəklik gətirir.

Romantik üslubda tikilmiş geyim üçün parçanın hamı tərəfindən qəbul edilmiş əsas növü qismində ipək çıxış edir. Bu, universal parça, əlbəttə, digər geyim üslublarında, misal üçün, klassikada, eləcə də xüsusi təntənəli hadisələr üçün nəzərdə tutulmuş paltarlarda da istifadə olunur.

Bu gün modelyerlər təkcə bahalı təbii ipəklə məmnuniyyətlə işləmir, həmçinin süni parçalardan olan ipəyin müxtəlif növlərini geniş surətdə yayılması məqsədilə təklif edirlər. İpəyin yüngüllüyü, plastikliyi və hiqroskopikliyi onu bütün zamanlarda populyar etmişdir. Tərkibində süni liflər olan müasir ipək parçalar isə daha bir mühüm keyfiyyətə malikdir – onlar əzilmir və müasir yuyucu vasitələrin köməyi ilə rahat yuyulur.

Romantik dəbdə daha bir populyar material həm təbii, həm də süni şifondur. Misal üçün, heç olmasa ipəkdən yaxud şifondan biçim detalları olmayan gəlin libasını təsəvvür etmək çox çətindir. Romantik üslubun elementləri ilə çağdaş moda hər yerdə rastlaşır. Bunun parlaq nümunəsi qismində, misal üçün, ofis kostyumlarının plisseli (büzməli) yxaalıqları, eləcə də müasir biznes-ledilərinin kostyumlarını bəzəyən jabolar qeyd edilə bilər. Yəqin belə bir qadın tapılmaz ki, öz qarderobunda romantik üslubun elementlərindən istifadə etməsin. Gənc qız müasir kobud cins şalvarla şəffa şəbəkəli bluzanı geyinəndə - o, daim cavan və olduqca gözəl romantik üslubu lazımi dərəcədə qiymətləndirmiş olur.

Romantik dəbə məxsus daha bir forma bu gün son dərəcə dəbli hesab olunan ləçəklər və müxtəlif şərflərdir ki, bunların vasitəsilə hətta əl çantaları və ayaqqabı da bəzədilir. Ümumiyyətlə, müasir tuflilər və yalınayaqlar romantik üslub çərçivəsində çox parlaq və qeyri-adi görünür. Onlar təkcə formaya – şpilka adlanan dabanlı qayıqçıq şəkilli tuflilərə sadıq qalmadı, həm də ayaqqabı nümunələri üçün olduqca gözlənilməz elementləri – strazlar və lentlər, çiçəklər və tikmənaşıqlarla da təmin edilmişdir. Təbiidir ki, zəngin bəzədilmiş ayaqqabı məmulatları özünə xüsusi qulluğun sərgilənməsini tələb edir və gündəlik həyat üçün bir o qədər münasib hesab olunmur.

İncə və zərif siluet həmişə dəbin pik nöqtəsində qərarlaşır. Həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, romantizm geniş yayılmış idman üslubu ilə əla birləşir. Daha dəqiq desək, romantik üslubun elementləri hətta idman üslubuna belə nüfuz etmişdir. Biz bu qədər fərqli olan iki üslubu bir üsluba birləşdirən yeni dizayner həllərini görə bilirik. Və artıq podiuma volanlarla və tikmə naxışlarla zəngin bəzədilmiş cins parçadan olan toy libaslarda modellər çıxır, müasir kedalara (idman ayaqqabılara) isə strazlar və kiçik büzmələr yaraşlıq gətirir. Bu üslub mürəkkəb konstruksiyalar, qeyri-adi fakturalar, parlaq rənglər nəzərdə tutur. Romantik üslub bayram, istirahət, təntənə mühitini nəzərdə tutur, yüksək əhval-ruhiyyə yaradır və iş mühitində ümumiyyətlə yersizdir.

NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR

Yerinə yetirilmiş işdə biz geyimin əmələ gəldiyi tarixdən başlayaraq romantik üslubun harmonik obrazının kompozisiya həllinə qədər ümumi cəhətdən kostyumda romantik üslubun yaradılması yolunu izləmişik.

Romantik geyim – bu, qadın bədəninin xüsusiyyətlərini və üstünlüklərini gizlətməyən, qadına yaraşlıq verən, onun fiqurasının gözəlliyini vurğulayan və onu nəzərə çarpdıran geyimdir. Geyimin romantik üslubu – bu, incəliyi və zərifliyi vurğulayan dolğun yaxud pastel çalarlı xəfif-xəfif axan parçaların yüngüllüyüdür; bu, kiçik büzmə haşiyələr və gözəl jabo, krujevaların köpüyü, bantlar, büzmələr, süni çiçəklərdir.

Romantik üsluba, ilk növbədə, libaslar və bluzalar, daha az – jaketlər, pləş və paltolar aiddir. Biçimdə fiquranın cizgilərini, belin və sinənin xətlərini vurğulamaq səciyyəvidir. Geyimin tikilişində yüngül parçalardan – misal üçün, ipəkdən istifadə olunur; soyuq hava üçün bir variant kimi məxmərdən istifadə etmək tövsiyyə olunur. Yun, velvet və flanel parçalar romantik üslubda libasların hazırlanmasında tətbiq edilmir.

Romantik üslubda tikilmiş geyim nümunələrinin bəzədilməsi zamanı həndəsi ornamentlər istifadə olunmur, parçanın özü isə ya berrəngli incə çalarlı olur, yaxud da dəbdəbəli nəbatat naxışları, məsələn çiçəklərlə bəzədilir.

Romantika – bu, ilk növbədə, bel xəttini nəzərə çarpdıran, incə, zərif kəşik yerlərinə malik, aşağıda klyoş formasında olan, beldən, ombalardan başlayan büzməli libaslardır. Romantik gənc qızın geyimi hər zaman nəfis detallarla – krujevalı yaxalıq və manjetlərlə, büzmə haşiyələrilə, jabo ilə bəzədilir. Libas və yubkalar adəti üzrə uzundur - ən azı, dizlərə qədər – və genişdir. Ayaqqabının ya kiçik dabanı olur, ya da ümumiyyətlə olmur, geyim də olduğu kimi, ayaqqabı da olduqca zərif və incədir. Əl çantası – kiçik, incə və nəfisdir.

Romantik üslub bayram, istirahət, dəbdəbə mühiti nəzərdə tutur, yüksək əhval ruhiyyə yaradır və iş mühitində onun yeri görünmür.

Yerinə yetirilmiş bu tədqiqat işinin başlıca məqsədi qadın obrazında romantik üslubun hansı keyfiyyətlərə malik olduğunu dəyərləndirməkdən ibarət idi. Stilistikada əsas istiqamətlərdən birini məhz bu üslub təşkil edir. Buna əsaslanaraq deyə bilərik ki, əsas məsələ romantik üslubun mənşəyi haqqında öyrənmək, onun əlamətlərini və xüsusiyyətlərini müfəssəl surətdə nəzərdən keçirmək, son bir neçə il ərzində dəb aləmində müşahidə olunan tendensiyaların timsalına həmin üslubun nə dərəcədə populyar və aktual olduğunu dərk etmək idi. Bununla yanaşı, öz şəxsi üslub kimi romantik üslubun hamıya yaraşib-yaraşmadığını təyin etmək, müvafiq olduğu təqdirdə isə həmin üslubda tam və mükəmməl qarderobun necə olmalı olduğunu öyrənmək də əsas məsələnin daha bir tərəfini təşkil edir.

Yuxarıda deyilənlərə söykənərək belə bir nəticəyə gəlmək mümkündür ki, kostyumda romantik üslubun inkişafını öyrənməklə biz fərdi keyfiyyətləri və şəxsi zövqləri qoruyub saxlamaq şərtilə öz şəxsi obrazımızı yarada bilərik.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Məmmədova L.H., Ağamalıyeva Y.Ç., Paşayev B.S. Moda və kostyumun tarixi, Bakı: Azərneşr, 2009
2. Qasımova E., Məmmədova L. Kostyumun kompozisiyası, Təbib, 2013
3. Ф.М.Пармон «Композиция костюма», М., 1989 г.
4. Лидия Орлова «Азбука моды», М., 1990 г.
5. Н.М.Каменская «История костюма», М., 1991 г.
6. Т.В.Козлова «Основы художественного проектирования изделий из кожи», М., 1995
7. Современная энциклопедия Аванта+ «Мода и стиль», под ред. Володина В.А., М., 2002
8. Наталья Матвеева «Стиль и имидж», М., 2002
9. Галина Киселева «Анатомия моды», М., 2003
10. О.Д.Кашенко, Т.В.Козлова «Покупателю об одежде и моде», М., 2004
11. Е.В.Киреева «История костюма», М., 2005 г.

ƏLAVƏLƏR

